

Carta Apostòlica *Totum amoris est,* sobre sant Francesc de Sales

Miquel Masats¹

Amb motiu del quart centenari de la mort de sant Francesc de Sales, el papa Francesc ha publicat la carta apostòlica Totum amoris est (Tot pertany a l'amor), el 28 de desembre del 2022.

Aquesta Carta recull l'herència espiritual del sant bisbe de Ginebra. El Papa es pregunta: quin podria ser el llegat d'aquest sant per a la nostra època?

Qui era S. Francesc de Sales?

Va néixer el 21 d'agost de 1567, en el Castell de Sales, fill de família noble savoiana. Als 13 anys va viatjar a París per a estudiar amb els jesuïtes, després a la Universitat de París i d'allí a la de Pàdua estudiant Dret i Teologia. Ordenat sacerdot el 18 de desembre de 1593.

En 1594 va anar cap a la zona de Chablais dominada pels calvinistes. El seu treball va començar a donar fruit, sumat al seu caràcter amable i pacient i una propaganda feta a mà i distribuïda casa per casa, va aconseguir convertir a moltes persones. Francesc de Sales va resumir la seva labor a Santa Joana de Chantal amb aquesta frase: jo he repetit ben sovint que la millor manera de predicar als heretges és l'amor, encara sense dir una sola paraula de refutació contra les seves doctrines.

La seva fama va créixer tant per la seva virtut com per la seva senzillesa. Va ser nomenat bisbe coadjutor de Ginebra fins el 1602 que morí el bisbe titular.

Després d'una temporada atenent comunitats religioses de la seva diòcesi, cansat i malalt va morir als 56 anys.

El seu estil de vida i caràcter van cobrar major fama, ja que es va revelar com un gran organitzador de la seva diòcesi portant una vida austera i amb màxima preocupació pels pobres i per la formació dels seus feligresos, per això va començar a escriure llibres de manera senzilla que van agradar a tots.

La seva trobada amb santa Joana de Chantal en 1604, acollint-la com a filla espiritual, va donar com a resultat la fundació de l'Orde de la Visitació de

Santa Maria, el 6 de juny de 1610, per a dones joves i viudes que volien viure el cridat de Déu sense el rigor dels convents monacals.

Va ser beatificat el 1662 i canonitzat el 1665 per Alexandre VII; el papa Lleó XIII, el va proclamar Doctor de l'església per l'eminència de les seves obres i la seua vida exemplar (1887). La seva memòria es celebra el 24 de gener en el Calendari universal de l'església. Es patró de escriptors i periodistes.

Entre les seves obres podem trobar: *Introducció a la vida devota* (1604) considerat com un clàssic d'espiritualitat: són cartes de direcció espiritual que escrivia a la seua cosina política. En la seva publicació reben el nom de cartes a "Filotea", "el que estima Déu", que és qualsevol lector, aconseguint una ampla difusió. Un altre obra ben coneguda es el *Tractat de l'Amor de Déu* (1616). Va escriure també una Col·lecció de Sermons, Cartes i altres obres sobre temes diversos.

El seu legat espiritual

La síntesi del seu pensament espiritual la trobem en seva obra més coneguda *Tractat sobre l'amor de Déu*, àmpliament citada en la carta que comentem, on ensenya com la experiència de Déu és una evidència del cor humà. No és una construcció mental, sinó un reconeixement ple de sorpresa i agraïment a resultes de la manifestació de Déu. Es precisament en el cor de l'home on es realitza el procés pel qual un reconeix Déu i a la vegada es reconeix a si mateix, el seu origen i la pròpia realització en la crida al amor.

Aquesta experiència recorda el que podem llegir en la primera encíclica de Benet XVI: "no es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per la trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dona un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva."

Sant Francesc de Sales experimenta com la fe no es un moviment cec, sinó una disposició del cor, per la qual l'home confia en una veritat que es presenta a la consciència com una "dolça emoció" capaç de despertar en ell la benevolència per cada realitat creada. Per això no hi ha lloc millor per trobar Déu i ajudar a cercar-lo que el cor de cada home i cada dona. Reconeix així com el desig de la persona humana trobem l'arrel de tota vida espiritual autèntica i també la seva possible falsificació, per això cal doncs un constant exercici del discerniment.

Dos dies abans del seu traspàs sant Francesc va dir: "L'amor és el que dona

valor a les nostres obres. Més encara: una persona que pateix el martiri per Déu amb poc amor, mereix molt, perquè la vida es el més que pot donar; però, si una altre persona pateix un cop amb màxim amor, tindrà mes mèrit perquè la caritat i l'amor són els que donen valor a les nostres obres”.

El mestre espiritual il·lustra també la difícil relació entre la contemplació i l'acció: “Sabeu o heu de saber que la contemplació és millor que l'acció i la vida activa; però si en aquesta hi ha més unió [amb Déu], aleshores és millor que aquella. Molt sovint s'està tan unit a Déu en l'acció com en la solitud. En fi, torno sempre a la qüestió, on hi hagi més amor”.

Com diu el Papa Francesc en aquesta carta apostòlica: No és casualitat que sant Francesc de Sales hagi estat anomenat per sant Joan Pau II “*doctor de l'amor diví*”. El motiu no és només pel magnífic tractat sobre aquest tema, sinó sobretot pel seu testimoni d'aquest amor diví. El seu ensenyament va néixer de l'experiència; no va fer més que transformar en doctrina allò que vivia i llegia en la seva innovadora acció pastoral, gràcies a una agudesa il·luminada per l'Esperit. Una síntesi d'aquesta manera de procedir la trobem en al Pròleg del aquest Tractat: “Tot a l'Església és per a l'amor, en l'amor, per l'amor i de l'amor”.

Per aquest camí va aprendre a veure Déu en la seva vida i en la dels altres. La seva reflexió sobre la vida espiritual té un notable valor teològic. Com ensenya el papa Francesc, las dues dimensions constitutives de tota tasca teològica son: la vida espiritual i la vida eclesial. Només en la oració humil i perseverant, en la apertura al Esperit Sant, es pot tractar de comprendre i expressar la Paraula de Déu. I la segona dimensió es sentir en l'Església i amb l'Església.

Sant Francesc va reconèixer en el seu temps una multitud de sants: es tractava de homes i dones de cultura, professors de la universitat, gent noble, religiosos i religioses... Un món amb set de Déu. Fou intèrpret d'un canvi d'època i guia de las ànimes que tenien set de Déu d'una manera nova. El seu mètode renunciava a la severitat i confiava plenament en la capacitat de l'ànima devota, també en les seves febleses.

Per tan, la relació amb Déu és sempre una experiència de gratuïtat que manifesta la profunditat del amor del Pare. Ara bé, la gracia de Déu mai fa al home passiu, sinó que porta a comprendre que estem precedits per l'amor de Déu i que el primer do es precisament haver rebut el seu amor. Però cal cooperar amb la gràcia, obrir les ales del nostre cor per enlairar-nos cap a l'amor de Déu.

La veritable devoció així entesa no té res d'abstracte. Es, més aviat un estil de vida, una manera concreta de l'existència cristiana, que aprofita las

circumstancies de cada dia per manifestar l'amor a Déu. Això il·lumina la vocació de cadascú: “Gairebé tots els que fins ara han tractat de la devoció - escriu a Filotea- s'han dirigit als que viuen allunyats d'aquest món o, almenys, han traçat camins que empenyen a un absolut retir. La meua intenció és instruir els que viuen a les ciutats, amb les seves famílies, a la cort i, per la seva condició, estan obligats, per les conveniències socials, a viure enmig dels altres”.

La santedat és per a tots: espiritualitat pels laics

Com escrivia sant Pau VI al quart centenari del naixement de Francesc de Sales, “la santedat no és prerrogativa d'una classe o altra; sinó que a tots els cristians se'ls dirigeix aquesta invitació urgent: “Amic, asseu-te en un lloc més destacat!” (Lc 14,10); tots estan vinculats pel deure de pujar a la muntanya de Déu, encara que no tots pel mateix camí”.³

Aquest és el tema conciliar de la vocació universal a la santedat: “Tots els fidels, de qualsevol condició i estat, enfortits amb tants i tan poderosos mitjans de salvació, són cridats pel Senyor, cadascun pel seu camí, a la perfecció de aquella santedat amb què és perfecte el mateix Pare celestial”⁴

“Cadascú pel seu camí”, recorda el Papa Francesc: aleshores, no es tracta de descoratjar-se quan hom contempla models de santedat que li semblen inabastables. La mare Església no ens els proposa perquè intentem copiar-los, sinó perquè ens encoratgin a caminar pel camí únic i particular que el Senyor ha pensat per a nosaltres. “El que interessa és que cada creient discerneixi el seu propi camí i tregui a la llum el millor de si, allò tan personal que Déu hi ha posat (cf. 1Co 12,7)”.

Com podem llegir en l'exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*: “el gran risc del món actual, amb la seva múltiple i aclaparadora oferta de consum, és una tristesa individualista que brolla del cor còmode i avar, de la recerca malaltissa de plaers superficials, de la consciència aïllada. Quan la vida interior es clausura en els propis interessos, ja no hi ha espai per als altres, ja no entren els pobres, ja no s'escolta la veu de Déu, ja no es gaudeix la dolça alegria del seu amor, ja no batega l'entusiasme per fer el bé. Els creients també corren aquest risc, cert i permanent. Molts hi cauen i es converteixen en éssers ressentits, queixosos, sense vida.”⁵

Sant Francesc ensenya dues observacions importants vàlides també per avui: la primera es un criteri de discerniment de la veritable devoció; si bé l'èxtasi de l'amor de Déu comporta sortir de sí mateix, no vol dir un canvi total de vida: qui presumeix d'estimar Déu però no viu la caritat amb el proïsme, s'enganya a si mateix i als altres. Com escriu sant Pau en el seu himne a la caritat: si manca l'amor no serveix de res tot el que faig. En

segon lloc, el que atrau aquest amor es la vida de Jesucrist: Jesucrist ha mort per nosaltres, ens ha donat la vida amb la seva mort. Nosaltres vivim perquè Ell va mori per nosaltres. Sant Francesc descriu el Calvari com la “muntanya dels amants”: no es pot viure sense amor, ni l’amor sense la mort del Redemptor,

Com va escriure el cardenal Luciani, que esdevindria Joan Pau I, comentant la connexió entre el missatge de sant Josepmaria Escrivà sobre la santificació de la vida ordinària: “També sant Francesc de Sales propugna la santedat per a tots, però sembla ensenyar només una “espiritualitat per als laics”, mentre que Escrivà vol una “espiritualitat laical”. Francesc suggereix gairebé sempre als laics els mateixos mitjans practicats pels religiosos amb les adaptacions oportunes. Escrivà de Balaguer és més radical: fins i tot parla de materialitzar –en el bon sentit– la santificació. Per ell és el mateix treball material el que s’ha de transformar en oració i santedat”.

Una ultima consideració que fa el papa Francesc del sant bisbe de Ginebra la trobem en el seu missatge per la 57 jornada de les comunicacions socials (24 de febrer del 2023) sota el títol “la comunicació de cor a cor”. Sant Francesc amb la seva actitud plàcida, la seva humanitat, la seva disposició a dialogar pacientment amb tothom, especialment amb qui el contradieia, el van convertir en un testimoni extraordinari de l’amor misericordiós de Déu. Una de les seves afirmacions més cèlebres, “el cor parla al cor”, ha inspirat generacions de fidels, entre ells sant John Henry Newman. A través dels escrits i del testimoni de la seva vida ens recorda que “som allò que comuniquem”.

¹ Doctor en Teologia.

² Benet XVI (2005), carta encíclica, *Deus caritas es*, n. 1.

³ Pablo VI (1967), Carta apostòlica *Sabaudiae gemma*.

⁴ Concili Vaticà II, *Lumen gentium*, n. 40.

⁵ Francesc (1913) Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*, n. 2.